

"DAMIZLIK BİRLİKLERİNİN GELİRLERİNİ ARTIRACAK FAALİYET ARAYIŞLARI" ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

Amasya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin organizasyonu ile; ülkemizde faaliyet gösteren Damızlık Sığır Yetiştiricileri İl Birlikleri'nin başta Birlik gelirlerinin artırılması ve ürün değerlendirme olmak üzere çeşitli konulardaki bilgi birikimlerini paylaşmak ve bu alanlarda yaşanan sorunların çözümüne yönelik görüş alışverişinde bulunmak amacıyla gelecekte periyodik olarak yapılması planlanan çalıştayların ilki 11-12 Eylül 2013 tarihlerinde Merzifon'da "Damızlık Birliklerinin Gelirlerini Artıracak Faaliyet Arayışları" konusu ile gerçekleştirilmiştir.

Amasya, Ankara, Aydın, Burdur, Isparta, Kayseri, Kırıkkale, Niğde, Muğla ve Samsun DSY Birliklerinin temsil edildiği çalıştay, Alman Kooperatifleri Konfederasyonu (DGRV) eğitim ve danışmanlık ekip lideri Prof. Dr. Salahattin KUMLU tarafından yönetilmiştir.

İki bölümden oluşan çalıştayın ilk bölümünde mevcut durum tartışılmış, ikinci bölümünde ise gelir getirici faaliyetler hakkında öneriler paylaşılmış ve geliştirilmiştir.

Mevcut durum

Mevzuat gereği DSY Birliklerinin öncelikli görevi kurulduğu ilde ıslah programı çerçevesinde çalışmalar yapmak ve üyelerine hizmet etmektir. Islah programının ana unsurları ıslah amaç ve hedeflerinin belirlenmesi, tanımlama (küpeleme) ve soy kütüğü, verim kontrolleri, sınıflandırma, parametre ve damızlık değer tahminleri, seleksiyon, eşleştirme ve tohumlama ile damızlık ürün pazarlamadır.

Islah özel ihtisas gerektiren bir faaliyettir. Dolayısıyla, ıslah çalışmalarına katılacak işletmelerin ihtisaslaşmış birer işletme olması gerekir. Eğitim seviyesi yüksek, düzenli kayıt tutan ve kayıtları kullanan, planlama yapan, danışmanlık hizmeti satın alan, işbirliğine yatkın gerçek işletmeler ile çalışıldığında ıslah programının ve DSY Birliklerinin gelecekte var olma ve başarı şansı artar. Bu nedenle, mevzuatında da belirtildiği üzere, DSY Birliklerinin öncelikli görevlerinden biri de üyelerin eğitimi ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmet sunmaktır.

Ek 1'de toplantıya katılan 10 DSY Birliğinin sunduğu hizmetler görülmektedir. Buradan ve toplantıda yapılan tartışmalardan çıkarılan ortak sonuçlar şunlardır:

- Birliklerin bir kısmı, asli görevlerinden olan tanımlama (küpeleme) hizmeti verememekte, bazıları da bu faaliyetten çekilme arifesindedir. Bunun ana nedeni Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının hatalı uygulamalarıdır. Küpeleme hizmeti sunamayan veya bu hizmeti vermeleri engellenen birlikler üyeleri ile iletişim ve kontrollerini yerine getirememe sıkıntısı çekmekte, ciddi bir prestij kaybına uğramaktadırlar.
- Tüm birlikler soy kütüğü hizmeti vermektedir. Son dönemde Bakanlıkça E-İslah Veri Tabanı pasifleştirildiğinden hizmet güçleşmiştir.
- Üyelerce beyan edilen verim kayıtlarının doğruluğunu teyit etmek amacıyla birlik personeline sunulması zorunlu olan aylık %5 işletme kontrolü birliklerin çoğunda aksamaktadır. Bu da verilerin güvenilirliğini ve kalitesini ciddi biçimde düşürmektedir.
- Birliklerin önemli gelir kaynakları arasında yer alabilecek olan ihtiyaç fazlası düve satışı hizmetini sadece bazı birlikler vermektedir. Burdur ve Niğde gibi birlikler düve satışını kolaylaştırmak ve cazip kılmak amacıyla düve toplama ve yetiştirme merkezleri kurmuş ve işletmektedir.
- Toplantıya katılan 10 birlikten 5'i süt pazarlama, 4'ü de yem temini konusunda üyelerine hizmet sunmaktadır.
- 10 Birlikten 5'i süt ve/veya yem analizi hizmeti verecek laboratuvar alt yapısına sahiptir.
- Toplantıya katılan birliklerin yarısı ıslah dışı ticari hizmetlerini yürütmek için ayrıca bir şirket kurmuştur.

Ek 2'de birliklerin üyelerinden aldığı aidat ve hizmet bedelleri ile hizmetlerine ilişkin bazı istatistikler yer almaktadır. Buradan çıkarılan sonuçlar şunlardır:

- Aidat ve hizmet bedelleri bakımından birlikler arasında çok büyük farklılıklar vardır. Söz konusu farkın azaltılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- İslah faaliyetleri dışında hizmet sunmayan birliklerin asıl gelir kaynağı inek başına aldıkları soykütüğü bedeli, yani inek aidatlarıdır. Yıllık aidatlar kamu teşviklerinden kesilerek tahsil edilmektedir.
- Şu an için aidatların teşviklerden kesilmesine üyelerin itirazı yoktur. Çünkü soy kütüğü ilave teşviki birliklerin kestiği aidattan daha fazladır.
- Herhangi bir hizmet sunmayan birlikleri zengin edecek seviyede olan yıllık aidat bedelleri, hizmet sunan birliklerin ancak ayakta kalmalarını sağlamaktadır.
- Kamu teşviklerinden kesilerek tahsil edilen gelirlere bağlı olmak birçok açıdan risklidir. Teşviklerin gecikmesi veya ödenmemesi halinde birliklerin iflas etme riski vardır. Ayrıca, kamu teşviklerine olan bu bağımlılık birliklerin özerkliği açısından tehlikelidir.
- Süt ve yem pazarlama alanına giren birlikler riski önemli ölçüde azaltmışlardır. Örneğin; günlük 50 ton süt pazarlayan bir birlik kg başına 4 krş gelir sağlasa , bir yılda yaklaşık 700 bin TL gelir sağlamış olur.
- Üyelerine ortak makine kullanımı, yem bitkileri tohumu tedariki gibi konularda hizmet sunarak, sınırlı da olsa, gelir elde eden birlikler de mevcuttur.

Öneriler

Toplantı sonunda kabul edilen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Üye işletmelerde doğan sığırların tanımlanması, küpelenmesi ve soy kütüğüne kayıt edilmesi DSY Birliklerinin görevi ve yetkisi dahilinde olmalıdır.
- DSY Birlikleri tüm kayıtları E-İslah veri tabanına kayıt etmelidir. Ulusal seviyedeki diğer veri tabanları ile uyum ve veri alış-verişinin gerçekleştirilmesi Bakanlığın sorunu ve sorumluluğundadır. Aynı verinin farklı veri tabanlarına tekrar girişi mutlaka önlenmelidir.
- İslah amacı ve hedefleri yeniden gözden geçirilmeli ve buna bağlı olarak "Ulusal İslah Programı" güncellenmelidir. Aslında yapılması gereken en az 10 yıllık bir geleceği kapsayan "Türkiye Sığır İslahı Stratejik Planı"nın hazırlanmasıdır. Bu, en acil olan, olmazsa olmaz konudur.
- Soy kütüğü ve verim kontrolleri kapsamında toplanan verilerin uluslararası standartlara uygun yüksek kalitede olması için çaba harcanmalı, üyeler ve birlik personeli eğitilmeli, aylık %5 işletme kontrolleri mutlaka uygulanmalıdır.
- Üyelere mutlaka sürekli ve kaliteli İslah danışmanlığı hizmeti sunulmalıdır. Bunun için birliklerin yeterli sayıda İslah uzmanı istihdam etmesi sağlanmalı ve bu uzmanların her bir üye işletmeyi en geç üçer aylık aralıklarla ziyaret etmesi ve işletme içinde danışmanlık hizmeti vermesi güvence altına alınmalıdır. Kaliteli ve yararlı danışmanlık hizmeti üyelerin başarısı ve birliği sahiplenmelerinin teminatıdır.
- Yapay tohumlama hizmeti mutlaka eşleştirme ve İslah danışmanlığı ile bütünleştirilmelidir. Sağlıklı, uzun ömürlü ve yüksek verimli döller aldığını gören üyeler İslah programını ve birlikleri daha çok sahiplenecektir.
- İhtiyaç fazlası düvelerin zamanında ve uygun bir fiyatla pazarlanması için önlem alınmalıdır.
- Üyelerin ihtiyaç duyması halinde birlikler, asli faaliyetler arasında yer almasa da, süt pazarlama, yem temini, veteriner hizmetleri gibi konularda da ortaklara hizmet verebilmelidir.
- Bazı meslek grupları ve diğer çiftçi örgütleri ile çatışmaların ve gereksiz enerji kayıplarının önünü almak için ilgili mevzuat güncellenmelidir.

- Masa başındakilerin değil, sahada çalışanların işini kolaylaştıracak şekilde mevzuat değişikliği ve geliştirilmesi esas alınmalıdır.
- Birlikler AB projeleri konusunda bünyelerinde araştırma ve geliştirme ofisleri kurmalı ve üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için projeler hazırlayıp sunmalıdırlar.
- Birlikler ortak tarım makine kullanım kooperatifleri kurulmasına yönelik yasal mevzuatların oluşturulması ve hayata geçirilmesi için çalışmalıdır. Ortak makine kullanımı üyelerin işletmelerinin geleceği açısından büyük önem arz etmektedir. Ortak makine kullanımı için kurulacak kooperatifler ağırlıklı üretimi hayvancılık olan işletmeler için daha da fazla yarar sağlama potansiyeline sahip örgütler olacaktır.
- Birlikler, bünyesinde kuracakları şirketler yoluyla, elde ettikleri ürünler için marka oluşturma çalışmalarına başlamalıdırlar.

Özetle; DSY Birlikleri ana hizmetlerini ağır-aksak sunuyor olmalarına rağmen, üyeleri üretim yaptıkları oranda devletten teşvik almaktadırlar. Teşviklerden kesilen aidatlar birliklerin gelir sorunu yaşamalarını önlemektedir. Şu an için büyük bir sorun görünmemektedir. Fakat ilerisi için güvence de vermemektedir. Bu nedenle birlikler üyelerine daha çok ve daha kaliteli hizmet sunmaya gayret etmeli, verilecek hizmetler üyelerin ihtiyaçlarına yönelik olmalı, hizmet bedelleri tahsil edilmeli ve diğer çiftçi örgütleriyle dayanışma arttırılmalıdır.

Saygılarımızla,

14 Eylül 2013

Ek 1. Toplantıya katılan birliklerin hizmetleri

İller	Islah Hizmetleri								Diğer Hizmetler					
	Küpeleme	Soy kütüğü	%5 işletme kontrolü	Eşleştirme & Sınıflandırma	Yapay Tohumlama	Sperma satış	Düve satış	Düve çiftliği	Sağlık hizmeti	Süt satış	Yem satış	Labor.	Şirket	Diğer
Amasya		X	X	X	X		X			X	X	X	X	X
Ankara	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	
Aydın	X	X	X	X	X	X	X						X	
Burdur	X	X		X	X		X	X						
Isparta	X	X		X	X				X	X	X	X		
Kayseri	X	X		X	X					X	X	X	X	
Kırıkkale	X	X		X	X					X				
Muğla		X	X	X	X									X
Niğde	X	X			X		X	X				X		
Samsun		X		X	X									

Ek 2. Birliklerin hizmet bedelleri, aidatları, fiyatları ve satış miktarları

	Küpeleme	Giriş aidatı	İşletme aidatı	İnek aidatı	Eşleştirme & Sınıflandırma	Tohumlama fiyatı	Tohumlama sayısı (ay)	Sperma satış doz	Düve satış fiyatı	Satılan düve	Süt ton/gün	Yem ton/ay	Diğer
Amasya		200	60	40		60	1.000		5.000	200	45	500	
Ankara	8	300	100	45		15	1.000		5.000	250	100	900	
Aydın	4	78	12	39		50+	1.250	85.000	5.000	300			
Burdur	8	200	10	45		50	4.500		5.000	1.000			
Isparta	-	100	65	51		50	1.500				30	300	
Kayseri	8	215	40	54		60	650				72	110	
Kırıkkale	8	350	75	40		40	300				20		
Muğla		100	36	40		50+	1.600						
Niğde	8	50	30	40		20+	3.000		4.800	350			
Samsun		200	50	25		40	400						